

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz kordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
szombat utáni napok kivételével.

Eszerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Amennyiben a kéziratok visszaküldésénél
vagy megőrzésénél nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, július 23.

A дума.

A történelem néha ismétli önmagát.
Még sem tanulnak belőle.

Forradalmi állapotoknál nincs szerencsétlenebb dolog, mint a félrendszerű szabály. A ki egyszer felismerte a helyes utat, ne álljon meg féluton, mert keresztülgázol rajta a forradalom, sőt az akadály csak annál féktelenebbé teszi a szenvedélyeket.

II. Miklós, a minden oroszok cárja semmit sem tanult XVI. Lajostól, a napkirály utódjától.

A félalkotmányos di éppen olyan, mint az önkényuralom. A kettő egyaránt kihívja a nép haragos támadását. Az orosz dumával tett alkotmányos kísérlet sem járt különben.

S mikor a nép elkeseredése mindenütt véres tettekben nyilvánul, akkor a cár feloszlatta a dumát.

Boldogtalan fejedelem! A forrongó vulkán, amelyből immár feltűzött szuro nyok, lázadó testőrezredek és zendülő hadihajók törnek elő a cári hatalom ellen, ezt a rettenetes vulkán el akarja fojtani egy darab papirossal. Nem jut eszébe egy másik vulkán, a mely hasonló körülmények között Párisban tört ki s Moszkváig hordozta a pusztító lángot.

A parasztság éhes. Kenyérre és földre éhes. Eddig legalább panaszkodhatott a dumában, most elnémitva a cselekedetekre érzi magát szorítva. S a »tettek propagandáját« Oroszország ismeri legjobban.

A városok, falvak lakossága lázong. A vak kormányrendszer kiszolgáltatta őket a hivatalnokok zsarolásainak, a zsidó uzsorások csendes fosztogatásainak. Borzalmas az elkeseredés kitörése — s a дума feloszlátása után ez az elkeseredés a cári hatalomban fogja megtalálni célpontját.

A hadseregben vége a fegyelemnek, vagyis vége mindennek. Testőrezredek, az uralkodó kitüntetés, bizalmas katonái dacosan lábhoz bocsátják a fegyvert, mikor cárjuk nevében tüzet vezényelnek. Szívük a é az elnyomott, elnyomorodott népé, a melyből születtek s gyilkosság-nak vélnék, ha testvéreik panaszát golyóval némitanák el. A feloszlátott dumát ez a csatában tönkre vert, megalázott és most testvérei ellen vezényelt sereg is ideális magaslatra emeli, a cárban nem a legfőbb hadurat, hanem a legfőbb elnyomót látja, fellázad — s ha azok a lábhoz bocsátott fegyverek ismét a vállakra zörrennek, akkor a hadsereg a nép élén fog vonulni saját uralkodója ellen.

A дума feloszlátása egész Oroszország figyelmét odaterelte, hogy a nép érdekében akart dolgozni a дума, de nem en-

gedte a cár. Ki tehát a nép minden bajának oka? A cár.

Pedig az a cár egyike a legnemesebb szívű férfiaknak, a kik Oroszország véres trónján ültek. A hágai békebiróság az ő kezdeményezésének közöni létét s valamikor a békecár volt a neve.

XVI. Lajos is egyike volt a legjobb embereknek. Csakhogy válságos időkbe kerülve, egyet lépett előre s rögtön egy felet hátra. Ez pedig legbiztosabb utat a bukáshoz.

Nem hiába jártak a franciák Oroszországban. Tizezrével pusztultak, tete-meik messze rónaságokat termékenyítettek meg — de az elesett gárda most feltámad s szellemét szétárasztva, megbuktatja az őt legyőzött cári hatalmat.

A forradalmat a cár győzte le; most a forradalom készül legyőzni a cárt. Ma nekem, holnap neked

—r.

Az erzsébetvárosi választás. A székesfőváros hetedik kerületében egyre magasabbra csapnak a választási kompány hullámai. Eötvös Károly tegnapelőtt vasárnap délelőtt mondotta el programbeszédét, ott ahol többnyire a vörös elvtársak szoktak beszélni, a Tattersaalban. A szocik egyébként annyira megszokták már ezt a helyet, hogy most sem maradhattak el s mint a páholyok alsóbbrendű katonái, hűségesen fölvonultak szervezett sorokban a híres veszprémi Carobust meghallgatni. Eljött a programbeszédre azonkívül még sok demokrata és azonkívül más zsidók.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Levél Erdélyből.

Alsókosály, 1906 jul. 22.

Kedves kis hugom!

Ime újra itt ülök az én csöndes kis szobámban. A nyitott ablakon kinézek az utcára, nézem a hazafelé szállingózó munkásokat. Egyik oldalról az országút porát a hazafelé iramodó sertécsorda veri föl, a másik oldalon hetivásárok szekér sora állja el az utat. Iug ujjas »bágyék« járnak a korcsmába ki és be.

Jó falusi alakok valamennyien. Utóbbiak az alkohol ellenes liga tagjai. Az utolsó korcsmából isszák a nekik bájtalt s rövid idő alatt azt veszem észre, hogy a por betódul az ablakomon s a mikor újra kitekintek, a sertések eltűntek ugyan, de egy pár ott hever a szekér tetején sőt akad egy az országút sáncában is.

Ugy-e rosszul tettem, hogy mindjárt ezen kezdtem? Ugy-e elűztem illuzióidat, hogy nem vágyok falura? Lásd, a falunak is vannak árnyai, — de még mennyi, — s tévednek azok a nagyváradiak, a kik azt hiszik, hogy a falunak csupa poézisból van alkotása.

Van itt poézis, sok nagyon sok. De itt a poézist csupán a természet szépségei szolgáltatják. Az emberek a legtöbbször csak árnyat vegyitnek abba. És lásd kis hugom, ebben az ellentétben is van rendszer. Az árnyat, a szennyest, nem vennők észre, ha mindig csak a költőileg szép, vagy erkölcsileg gazdag környékezn.

De nem akartak untatni ilyesmikkel. Hiszen Te arra vagy kíváncsi, hogy vagyunk, mit csinálunk, nem pedig arra, hogy a poézist fejleszti-e az ember vagy sem.

Megígértem neked, hogy mindenről irni fogok. Milyen könnyű ezt mondani: mindenről. De mi ez a minden?

... Elcsendesedik a falu. A szobámban ég a lámpa. Eloltom. Kikönyökölték az ablakba. Hallgatom az alatt levő rezgő nyárfa egymáshoz simuló lombjainak halk suttogását.

Itt-ott egy-egy kutya vonítja el magát, sőt egy elkésett legény is lopva surrant tova az esthomályában.

Látod édes kis hugom, itt volna még egy hely. Mellettem éppen eléfnél. Emlegetnek is Téged ezek a jó falusiak. Várnak baba. Mit tudják ők, hogy — nem minden van úgy, mint ők gondolják.

Aztán a mikor itt-ott egy-egy csillag is alábukkan, elgondolkozom. Ez itt teljesen zavar-talan. Az ember a legtöbbször önmagával társalog, s rendez olyan vitákat, a melytől szegény feje fájdul meg. Ugy-e kis hugom, Te azt hiszed, hogy a vakáció a pihenés ideje? Van benne igazság. Igen, a kötelezettség megszűnik, a mindennapi megszokott, csaknem szablonos munkát nélkülözzük de az agyunknak semmi esetre sem tilthatjuk meg, hogy ne gondolkozzék.

Erre csak egyetlen-egy mód volna. Ha az agyunk — (ha akármilyen hamis is) olyan lenne, mint a hamis fogsorunk. Ha kivehetnők a koponya ürből s egy pohár vízbe tehetnők, mint a fogsorunkat. Aztán a mikor gondol-

kozni akarnánk, az agyat kihalásznók a vízből s visszahelyeznők a tokjába.

Csak tudod kis hugom mi volna akkora baj? Megegne, hogy az ámos cseléd reggelenként a pohárból a vízzel együtt kilötyöntené az agyunkat is. Nos akkor — az ember esztelen maradna. (Valójában pedig mi sem változna, hiszen sok esztelen ember forog a nagy világban.)

Apropó! Csaknem elfelejtettem. A mióta baba kerültem szakácskodtam is. Én és szakácskodni — ugyan kérlek ne mosolyogj. Mi van abban? Nem vagy itthon, hát én segíték jó anyámnak. Na de micsoda segítség. A cseléd is megmosolyog, szeretné kivenni a kezemből a mozsárütőt meg a kávéörlőt. Persze, hogy tiltakozom. Hogy esett, hogy nem, nem tudom, de az ebéd az én jó indulatomból kifolyólag mesésen kikerült. Vaniliás volt a babfőzelék cukros a leves, borsos a ribisli mártás és kissé paprikás a málna. — Na hát Bonaparte Napoleon sorsára jutottam ez volt a jól megérdemelt honolárium elkövetett csinyeimért. Száműztek a konyhából. És én türom sorsomat néma megadással. (Ezt pedig azért kellett megtennem, hogy bemutassam, helyenként városon nekünk garzon embereknek néha milyen izü eledel-ekben is van részünk, részben a vendéglői szakácsok felületességéből, részben pedig a becézgetett házi kisasszonyok szakértelméből kifolyólag.)

Egyebekben pedig mesésen megjavultam. Mindig ügyeltél s figyelmeztettél, ne éjszakázzam ne lumpoljak és ne dolgozzam annyit, mert mindez árt a zsebnek és az egészségnek.

Csodálatos, hogy ebben a különös társaságban még az érdekes, öreg Kaas Ivor báró is megjelent. Az a Kaas Ivor, akit a keresztény elvek szeretete annyira extázisba hozott annak idején, hogy a szegedi államfogházból hazatérő Lepsényi Miklós kocsi bakjára ugrott föl. Hát ez a keresztény publicista ugyan mit kereshetett Eötvös Károly kortes gyűlekezetében? Denique szépséges fordulatatai vannak a politikának.

Eötvös Károly egyébként sok mindenféléről csevegett, elég maliciózan és persze — mint már az eszlári saktervédőről megszoktuk — minél kevesebb igazsággal. Allításunk bizonyosságául ime itt egy passzusa a programmbeszédnek.

— Deák Ferenc egyszer nekem azt mondotta, arra vigyázzatok Károly, a mikor én már nem leszek, hogy ez az ország a papoknak és mágnásoknak kezébe ne kerüljön.

Nos ez a mondás éppen olyan vastag valótlan és durva fogás, mint akár a dada hullá a tiszaezlári vérvád alkalmával.

Ex uno disce omnes. Amennyi az állítólagos Deák-figyelmeztetés igazsága, annyi, de talán még annál is kevesebb a valóság annak a csipkelődésnek, amivel Eötvös Károly a koalíciós kormányt illette.

Hogy Várossy Vilmos ilyen beszédnek szekundált, nem csodáljuk. De az öreg Kaas Ivor bárón, ilyen kompániában, határozottan megütközünk. Ecce quomodo mutatus est color optimus!

Az Eötvös-párttal egyidejűleg Barabás Béla pártja is tartott szervezkedő összejöveteleket. Van még egy harmadik jelölt is Ullmann Jakab, akit a merkantilisták csekély frakciója támogat. A küzdelem előreláthatólag rendkívül heves lesz, de minden valószínűség szerint Barabás Béla győzelmével fog végződni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Badapest, jul. 23.

Tegnap Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter mondotta el programját. Ő ugyan váltig szabadkozott, hogy amit elmond, csak vázlata jövődő munkásságának, ám amit a

Nos hát engedelmességek. Nem hallgatom a cigányzenét, nem fogyasztom a kávéházi pikolókat, nem iszom a drága kávéházi borokat, nem járok orfeumokba, sőt színházakba sem, szóval elhagytam mindazt, a mi ellen tiltakoztál. És hogy ilyen jó fiu lettem hirtelenében, annak bizony ezer oka is van. Hát hogy csak egyet említsek nincs se kávéházunk, se orfeumunk annál kevésbé cigányzenék. Ugy-e a többi okot ne is soroljam elő?

Mondd csak kis hugom fáj még a fogad? Addig addig halasztgattod a javíttatását, hogy már nekem is fáj de én kénytelen vagyok várni míg vissza megyek, ha csak nem akarok Dumitruhoz fordulni. Tudod ki az a Dumitru A Gyuki Juonnak a fia. Erre a névre emlékezhetsz még. A mikor óvodás kis baba voltál, akkor a Juon (a Gyukié) takarította lovainak a száját a falu kovácsának a megkerülésével. Persze erre nem is emlékszel ugy-e? Nos hát ennek a fia már civilizáltabb bácsi. Ez nem a lovak, de a bácsik fogaival bajlódik. Az apa és fia között csak az a különbség, hogy az apa a kovács munkájába kontárkodik, míg a fia a fogtechnikusok sőt fodrászok dolgaiba, mint lébe belekanálkodik. Egy becsületes, marok csipő fogóval nyul be csillagokat látó, rettenetesen szenvedő pácienseinek a szájába — biztos eredménnyel, a mennyiben a fog vagy kijön, vagy összetörik. Ez utóbbi esetben elég lelkiismeretes a honoráriumot el nem fogadni.

Általában dühöng nálunk civilizáció. E mellett bizonyult az a körülmény is, hogy a határbeli javasasszonynál most is van két beteg. Mondhatni magánkórháza van. A szen-

Ház elé adott, becsületes munkaprogramm volt minden ízében. Különösen fontos volt az, amit az önálló vámterület, a vámszövetség és vámszerződés, valamint a vámtarifa kérdésében mondott.

És itt jól esett hallani, hogy a régi Kossuth Ferenc a maga hazafias fölfogásában nem tagadta meg magát. A közjogi vonatkozások után igen fontos körét jelölte meg a közgazdasági tevékenységnek.

Azon lesz, — mondotta, — hogy nagyszabású ipari, kereskedelmi és közlekedési politikát folytasson. A kérdésnek ezen a téren aztán igen érdekes részletekkel szolgált.

Kossuthot megelőzőleg a függetlenségi Babó Mihály, Kossuthot követőleg a román nemzetiségi Mihályi Tivadar szólalt fel, meg kell vallani, elég tárgyilagosan és nyugodtan. Még Vissy Ferencnek is volt mondani valója a háziiparról, függetlenségi elvtársa a délbaranyai parasztképviselő meg a zombor-kisköszegi vasúti hidat sürgette.

Azután a részletek következtek, amelyekkel hamarosan végzett a Ház.

Részletes tudósításunk a következő:

Elnök: Jusch Gyula.

Bemutatja Sebess Dénes levelét, melyben kijelenti, hogy lemond a mandátumáról.

Babó Mihály előadó: A kereskedelmi tárca költségvetésének elfogadását ajánlja. Dicséret szavakkal emlékezik meg Kossuth Lajosról, kinek fia ma a kereskedelmi miniszteri székben ül (Éljenezés) és halhatatlan édesapja nyomdokain halad, hogy Magyarország kereskedelmét, iparát fejlessze. Kéri a minisztert, hogy az önálló vámterületet valósítsa meg. (Éljenezés)

Kossuth miniszter programja.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter: T. Ház! Az a költségvetés, mely a Ház asztalán fekszik, nem a mostani kereskedelmi kormányzat a költségvetése. Természetes, hogy ennek dacára a költségvetésért a

védők az orvosi misztifikációkban kételkednek, félnek és ide jönnek teljes bizalommal s nem éppen mellékes, hogy a gyógyítási tiszteletdíj aránytalanul kisebb mint a városi dr—oké sőt konvenciókban is folyosítható.

Az itteni politikai és nemzetiségi kérdésekről csak azért nem írok most, mert jól tudod, dönthetetlen nézetem, hogy az ilyesmi nem fehércselédnek való.

... Különben minden olyan, mint a minő volt. A régi arcok mindenfelé legfeljebb egy két barázdával lettek gazdagabbak a sok tavaszt látottak. A tegnap még alig kis fruskák ma már nagy lányok, az arcuk majd kicsattan a pirosságtól s mindennap csak a vasárnapot várják, hogy a táncba mehessenek.

Hanem tudod kis hugom, hogy elfelejtettem valamit? Elfelejtettem a nyelvüket. Nem tudok sem komolyan tárgyalni a korosabbjával, sem pedig csintalankodni, élcelődni ezekkel a piross pipacsokkal.

A mezőkön most sárgul a kalász. Egész hegyoldalok kékek tarkások piros lepellel vannak bevonva. . . . Most virit a pipacs. . . most virit a buzavirág. . . a furulyaszó is meg van s képzeletben látom — János vitéz. Ha kutatni fogok, a patakban bizonyára látni fogok sujkoló lluskákat is, — hó de ezekről majd máskor.

... És most vedd át te tollat, irj mindéről bátyádnak.

Tankrédnak.

felelősséget elvállalni tartozom, mint ahogy el is vállalom.

Azt hiszem, hogy a költségvetésnek némely részében talán megtalálható már a mostani kormányzat is kezényoma, de azért mégis a mostani kormány, illetve a kereskedelmi kormány csakis jövő ősszel lesz abban a helyzetben, hogy programját részletesen előadhassa, akkor, mikor elő lesz terjesztendő az 1907-ik évre szóló költségvetés, amely vissza fogja tükrözni a mostani kereskedelmi kormányzat szándékait és politikáját.

Annak dacára, hogy nem akarok most részletes programot adni, mégis legyen szabad általánosságban kijelentem, hogy kereskedelmi kormányzatom oda fog irányulni, hogy nagyszabású ipari, kereskedelmi és közlekedési politikát folytassak. (Élénk helyeslés.) Ezen működésem alatt bár kénytelen leszek alkalmazkodni az adott helyzethez, ebben a kényserhelyzetben, amelyet a már megkötött kereskedelmi szerződések teremtettek, azért mégis erős elhatározásom, hogy ellentétben azzal, ami az eddigi kereskedelmi kormányzatnak volt az irányzata, hogy tudniillik a vámközösség felé irányult az ország politikája ezen a téren, ezentúl nagy erővel az ellenkező irányban vezessem az ország politikáját. (Élénk helyeslés és taps balfelől.)

Illetve az ország közgazdasági önállóságának megszerzése és megszilárdítása irányában. (Élénk éljenezés balfelől.) Nem tagadom, hogy ezen a téren elég nagy nehézségekkel fogunk találkozni, mert hiszen amint már említém, a kereskedelmi szerződések adott helyzetet teremtettek, úgy, hogy a vámkülfölddel szemben teljes lehetetlenség lesz-e 1915-ig illetőleg 1917-ig megváltoztatni azt a helyzetet, hogy Magyarország és Ausztria fogyasztó piaca, mint egységes jelenjék meg. De mint ahogy Ausztriával szemben a vám és kereskedelmi ügyek terén 1899. óta az ország az önálló vámterület jogi állapotában van, úgy teljesen elérhető az, hogy nemcsak jogi, hanem tényleges állapotába is jusson azzal, hogy Ausztriával nemcsak vámszövetséget, hanem mint bármely más állam vámszerződést köt. (Nelyeslés.)

Még azt a kijelentést is akarom megtenni, hogyha nekünk nem sikerül Ausztriával vám és kereskedelmi szerződést kötni, akkor az ország állapota a vám és kereskedelem ügyek terén az lenne ami az 1899-iki t.-c. hatályainak a kitolása. 1915. illetőleg 1917-ig terjedne és erre nézve megnyugtathatom a t. Házat, hogy nekünk hathatós garanciáink is vannak, úgy hogy nem tarthatunk attól, hogy az ország könnyen nehézségekbe lenne sodorható általa, hogy meg lenne szüntetve Ausztria részéről reciprozitás. (Helyeslés balfelől.) De ha fent is tartjuk a mai helyzetet s a legnagyobb határozottsággal ki akarom jelenteni, hogy én azt az időt úgy akarom felhasználni, már amennyiben én és ameddig én miniszter leszek — hogy ez az idő ne legyen elveszve Magyarország számára, (Élénk helyeslés) hanem az erőgyűjtésnek ideje legyen (Élénk helyeslés) oly erőgyűjtés, amellyel aztán biztosabban nézhetünk szemben bármely viharra, amely bekövetkezhetik (Helyeslés.)

Még arra nézve is megnyugtatót akarok adni a t. Háznak, hogy ne tartson senkire attól, hogy az általános vámtarifa, amely a magyar korona országaira érvényes nem lesz törvénybe iktatva. Ez az általános vámtarifa

mindenesetre törvénybe lesz iktatva, de nincs az ország érdekében az, hogy most történjék meg ez a törvénybeiktatás. Az okokat erre nézve most nem tartom tanácsosnak előadni, csak egy okot jelzek, amely már magában is elégségs arra, hogy mindenkit meggyőzzön arról, hogy helyesen cselekszünk, ha nem hozzuk meg már most ezt a törvényt, tudniillik ha most törvényt hoznánk akkor lekötők azokat a vámtételeket is törvényileg, amelyek nincsenek lekötve a külfölddel megkötött szerződésben holott, ha nem hozzuk meg most ezt a törvényt, akkor minden ilyen vámtételre szabad kezünk van. (Helyeslés.)

T. Ház! Egész kormányzásom ideje alatt nemcsak azon leszek, hogy az ország közgazdasági helyzete fellendítették, hanem azon is, hogy megszerezhessük a külföldön alkalmas piacokat és hogy meghódíthassuk Magyarország piacát a magyar termelés számára. (Helyeslés.) Senki sem kételkedhet abban, hogy itt is nagy nehézségekkel fogunk találkozni. Hiszen ami geográfiai helyzetük nagyon kedvezőtlen.

Szól az iparfejlesztésről. Az ipari munkások számának szaporítása az ország belfogyasztásának növelésével jár s így közvetve a földmives előnye is lesz. Az országban jóformán tizenhárom év óta törődnek az iparfejlesztéssel. Ezalatt 462 államilag támogatott gyár alakult, ezekben 54.000 munkás dolgozik s 41 millió korona munkabért keres. Ezeknek az adatoknak az állam érdekeire való jelentőségét kiemelni feleslegesnek tartja. (Helyeslés.) Kiteszik belőlük, hogy az iparfejlesztésre nem tehetünk áldozatot, amely ne térülne meg sokszorosán (Helyeslés.)

A Ház jóakaratóból iparfejlesztésre nagy áldozatokat fog kérni, nemcsak mint kereskedelmi miniszter, de mint magyar hazafi. Magyarországból is iparországot kell csinálni, mert a szegény ország szolgálország, gazdag ország pedig minden akaratát érvényesítheti.

Több intézkedésre lesz szükség. Revidiálni kell a közszállítások ügyét, meg kell védeni a hazai ipart a visszaélésekkel szemben, fel kell frissíteni az ipartörvényt, az iparpártolás, az iparpártolásiügy felkarolása, a munkások erejének konzerválása ott van a programjában. A vízi erők felhasználása is nagy gondját képezi. Gondozni fogja nagy szeretettel a kereskedelem ügyét, a közlekedési eszközök szaporításával hozzá akar járulni új piacok szerzésének lehetőségéhez. (Helyeslés.)

Szól a közlekedésügy terén a tervekről. Új létesítések ezentúl nem keletkezhetnek ötletszerűen, hanem együttműködéssel kell az ország érdekeit szolgáltni. Kedves kötelességének fogja tartani a szükséges csatornák kiépítését, mert elhibázott dolog a vasutakon nagy távolságra tömegárúknak önköltségen való szállítása. A tömegárúknak csatornákon szállítandók. (Helyeslés.)

Most veszi észre, hogy bár nem volt szándékában, már-már programot mond. (Élénk helyeslés.) Csak a szociálpolitikai helyzetről akar néhány szót még mondani. Az átmeneti idő alatt oly mélyen akar itt szántani, hogy a barátokat többé vihar fel ne dulhassa. *Egyáltalán mély és magyar politikát akar csinálni, nem pedig közöszgyest.* A boldogulás felé nálunk csak a közgazdasági önállóság vihet. Erre fog minden erejével törekedni. (Élénk, percekig tartó helyeslés.)

Mihályi Tivadar: Azzal kezdi, hogy mivel őket nemzetiségieket nem vették figyelembe; e házban fog észrevételeket tenni. Bemutatja Kossuth Ferenc levelét a darabont-kormány idejéből, melyben Kossuth felkérte Mihályi Tivadart, mint a nemzetiségi pártok elnökét, hogy a póttartalékosok családjainak segélyezésére összehívott tanácskozáson jelenjen meg. Akkor figyelembe vették őket, ma nem. Ez okból ne csodálkozzanak ha ők itt felemlik szavukat. A kereskedelmi költségvetés elé nem gördit nagyobb akadályokat, de felemlíti, hogy először piacot kell teremteni, mert ha nincsen piac nem lesz ipar. Az önálló vámtételetről szólva figyelmezteti a minisztert, hogy mivel mezőgazdasági állami vagyunk, nagy baj lenne, ha készületlenül találná az országot az Ausztriától való elválás.

A pénzügyekről szólva, kéri a minisztert, hogy létesítsen egy olyan törvényt, hogy a pénzügyek 8%-nál nagyobb kölcsönt ne szedhessenek. Kéri a kisipar pártolását. Ne brünni posztókabátot hordják a tulipánt, hanem a honi ipar által előállított kabátokon. Az államvasutak 88 millió többletét bírálhatja. Ezt a többletet nem tartja tisztá nyereségnek. Javaslatot nyújt ke, hogy a díjszabályzat módosítás és hogy az államvasuti kedvezményeket szüntessék be. Végül határozati javaslatot nyújt be a pénzügyek megrendszabályozásáról.

Vizy Ferenc a háziipar érdekében szót emelt.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter válaszol Mihályinak, akinek vasuti politikáját helyteleníti. *Vizy Ferencet* is megnyugtatta.

Csányi Sándor a Zombor-kisköszegi vasuti hid kiépítését sürgette.

A Ház ezután a költségvetést általánosságban elfogadta.

A részleteknél:

Lengyel Zoltán az iparművészeti iskolát a kereskedelmi tárca keretébe kívánja beosztatni.

Kossuth Ferenc erre a kívánságra kijelenti, hogy csak akkor felelhet rá érdemben, ha Apponyival majd tárgyal már e dologban.

*Lengyel Zoltán*nak a vasuti refakciák dolgában újabb kifogásai vannak.

Kossuth Ferenc megnyugtató választ ad. A refakciák dolgában ősszel a közlekedésügyi bizottság fog tárgyalni. Szólt a miniszter az állítólagos horvát üzletvezetőségről is s ezt a kósza hirt a legilletékesebben megcáfolta. A fizetés javítások és rendezések nézve kijelentette, hogy van gondja rájuk, de türelmet kér.

Maniu Gyula felszólalása után

Kossuth Ferenc válaszol.

A Ház a részleteket is elfogadja.

Ülés vége délután 3 órakor.

Hajsza Eröss Rezső ellen.

— A káptalan nyilatkozata. —

Egy hét óta valóságos hajszt indított a Nagyváradai Napló a nagyváradai püspökség érdemes jószágigazgatója, *Eröss Rezső* ellen. Felcsapott a szohodoliak és a kocsubaiak fogadatlán prókátorának s nap nap után eresztette szélnek valótlanúságtól hemzsegő állításait.

Megbotránkozott ezen a hajsztán minden jóízű ember. Cáfolni persze fölösleges volt, mert hiszen azok sem hitték el a vakmerő állításokat, akik a cikkek mögött állottak.

Vasárnap aztán a valótlanúságok gyártása tetőpontra ért. Nem kevesebbet irt a N. N., minthogy a váradai székeskáptalan is *Eröss Rezső* ellen fordult, coadjutort kért cum jure successionis s *Eröss Rezső* távozni fog. Együttal nagy merészen azt is kivágta, hogy ada-

it megbizható forrásból vette s minden várható félhivatalos cáfolattal szemben fenn-tartja.

Természetes dolog, hogy a N. N. cikkének így sem hitt senki. Hogy azonban kitűnjék, milyen vakmerően tárt ki a N. N. valótlanúságokat tények gyanánt, alább közöljük a nagyváradai káptalan legutóbbi üléséről felvett hivatalos jegyzőkönyv szövege kivetését.

Ez az egész hivatalos cáfolat legjobban dokumentálja, milyen »megbizható« forrásból merit a N. N. a maga zagyva szenzációihoz.

*Eröss Rezső*t pedig a nemtelen hajsza csak annál inkább megerősítheti abban a meggyőződésben, hogy a nagy uradalom gazdasági vezetésében helyes uton halad, amelyen megtalálja az igazak elismerését, megvédi úgy a püspökség, mint a nép igaz érdekeit, amely kettő karöltve jár. Hogy ez ellentétes a N. N. cikkeinek érdekével, az ezek után természetes.

A káptalan nyilatkozata a következő:

1008—1906. szám.

Nyilatkozat.

A »Nagyváradai Napló« tegnapi számában az *Eröss Rezső* püspökségi jószágigazgató ur ellen folytatott hírlapi hajsztában a nagyváradai Káptalanra is hivatkozott, amit az igazság érdekében annál kevésbé hagyhatunk szó nélkül, mivel az igaztalanul támadó közlemény azon kijelentésével, hogy értesülését minden előre látható félhivatalos cáfolat ellenére is fenntartja, egyenesen erkölcsi kötelességünké teszi, hogy a legilletékesebben Káptalanunk nyilvánítsa ki, hogy a közleménynek minden reánk hivatkozása a legteljesebb valótlanúság. Részletezve az *Eröss Rezső* jószágigazgató ur jó hírnevébe gázoló állításokat, az elsőtől az utolsóig valótlan, hogy:

1. »a nagyváradai Káptalan egyes felvilágosultabb tagjai már régen látják azt a kiáltó igazságtalanságot, amelyet a jószágigazgató ur a legelők kérdésénél elkövet, a kocsubai és szohodoli paraszttal . . .«, hogy

2. a Káptalan az utóbbi két hónap alatt tartott két gyűlésén »azokkal a panaszokkal foglalkozott, amelyek a községek részéről *Eröss Rezső* jószágigazgatása ellen beérkeztek

A Káptalan igen tekintélyes része — nagyrészt személyes tapasztalásból — e panaszokat érthetőnek és jogosnak tartotta és a két gyűlésen az a vélemény nyert kifejezést, hogy *Eröss Rezső* jószágigazgatása nem felel meg a püspökség intencionának . . .«

A Káptalan nem foglalkozott s nem is foglalkozhatott a községek részéről *Eröss Rezső* jószágigazgatása ellen állítólag beérkezett panaszokkal egyetlenegy ülésében sem, már csak azon egyszerű okból sem, mert hozzá egyetlenegy panasz sem érkezett. Különben ha lettek volna is panaszok ellene, ezek nem a Káptalanhoz, hanem urához, megys püspök urunk ő Excellenciájához lettek volna intézendők. Természetes ezek után, hogy arról sincs a Káptalannak semmi tudomása, hogy az említett állítólagos szociális igazságtalanságnak állítólagos »felismerése« okozza, hogy legközelebb a nagyváradai egyházmegyében mélyreható, gyökeres változás fog történni.«

3. Szemszédett valótlanúság az is, hogy a Káptalanban két párt volna, melyek közül az egyik, mely napról-napra erősödik, úgy tervezi, hogy »legközelebb felsorolja részletesen a püspöki jószágigazgatás hiányait, arra kéri a vallás és közokt. ügyi minisztert, hogy Szmeccsányi püspök mellé coadjutort (sic!) rendeljen ki a nagyváradai egyházmegye élére, illetőleg a segédpüspököt cum iure successionis (sic!) ruházza fel.«

Légből kapott koholmány, hogy az a káptalanigülés, amely kimondja, hogy a nagyváradai

egyházmegye élére koadjutort (sic!) kívánnak, legközelebb meg fog történni, mivel a Káptalan koadjutort cum inre successione, mint szükségtelet, sőt célszerűtlen szeretett főpásztorunk dr. Szemcsányi Pál ő nagyméltósága betegsége alatt sohasem óhajtott s most sem óhaj. — Szeretett megyés püspökünk Öexcellenciája, a mi egyházmegyéjében huzamosabb testi gyöngékedése miatt kívánatosnak mutatkozott, megtette anélkül, hogy arra őt valakinek figyelmeztetni kellett volna és Káptalanunk az egyházmegyei papsággal s a hívekkel egyetemben a legnagyobb hálával van eltelve a látogatásaiban is imádandó isteni gondviselés iránt, hogy sajnos, még testileg mindig betegeskedő szeretett főpásztorának érintetlenül ép szellemi képességei mellett a coadjutor cum inre successione gondolatával sem kell foglalkoznia.

A nagyváradi l. sz. Káptalannak f. hó 23-án egyhangulag hozott határozatából.

Dr. Schweiger Ede
ügyvéd, káptalani jegyző.

Az orosz forrongás.

Az orosz forradalmi mozgalmaknak ma már fele sem tréfa. A polgárháboru kitörése immár egész komolyan küszöbön áll. Vasárnap hajnalban sajtóságos hangú cári ukáz jelent meg, amely igen különös alkotmányjogi érzékre valló okoskodással föloszlatja a birodalmi népképviseletet.

Mégis, hogy a dolognak meg legyen a maga formája, az új дума egybehívását is elrendeli a cár. Hanem persze, csak jövő évi márciusra. Magával a дума feloszlásával a lapunk vezetőcikkében foglalkozunk. Ami már most ennek a végzetes uralkodói lépésnek a következményeit illeti, biz azok kiszámíthatatlanok. A zavargásokról, a várható nehéz napokról, ugyszintén az ellensúlyozásukra törekvő preventív kísérletekről alábbi tudósításunk ad számot.

A föloszlató ukáz.

Pétervár, július 23. (P. T. Ü.) Az e hó 22-én kiadott cári manifesztum, amely a дума feloszlását elrendeli, a következőképpen hangzik. Saját akaratunkból kifolyólag a nemzet képviselőit meghívtuk a törvényhozó munkásságra, bizva az isteni kegyelemben és nemzetünk fényes jövőjében, ezen képviselők munkájától a haza javát vártuk el. A nemzeti élet minden terén nagy reformokat akartunk keresztülvinni. Mindenkor főgondunk az volt, hogy a nép tudatlanságát a tanítás fáklyájával megszüntessük és a nép terheit a munkafeltételek és a birtokszerezés megkönnyítésével enyhítsük. Reményeinkben és várakozásainkban súlyosan csalódtunk. A nép képviselői, ahelyett, hogy törvényhozói munkásságuknak szentelték volna magukat, tullepték hatáskörüket, a mi általunk kinevezett helyi hatóságok cselekményeit vizsgálatták és a csak általunk megváltoztatható állami alaptörvények tökéletlenségeivel foglalkoztak.

A nép képviselői végül egyenesen törvényellenes tetteket követtek el. Így például a дума manifesztumot készült intézni a nemzethez.

Az ezen törvényellenességek által megzavart parasztság nem várta be, míg helyzetét törvényhozásilag javítjuk és számos kerületben rabolták és pusztították az idegen tulajdont és engedetlenséget tanúsították a törvényekkel és a törvényes hatóságokkal szemben. Alattvalóinknak azonban meg kell gondolniok,

hogy a nép sorsának megjavítása csakis a teljes rend és nyugalom esetén lehetséges. Önkényességeket és törvényellenes cselekményeket nem fogunk megengedni és az állami hatalom egész súlyával rá fogjuk kényszeríteni az engedetleneket császári akaratunk teljesítésére.

Felszólítjuk az összes jobberzésű honfiakat egyesüljenek a törvényes állapotok védelmére és a szeretett haza békéjének biztosítására. Vajha újból helyre állana a nyugalom Oroszország földjén és Isten megadná nekünk az alkalmat és erőt, hogy legfontosabb feladatunkat, a parasztság sorsának enyhítését megoldhassuk.

E tekintetben rendületlenül arra törekszünk, hogy az orosz gazdák, kiknek birtokuk kicsiny megélhetésük biztosítására, idegen tulajdon sérelme nélkül megnagyobbítható birtokukat. Egyes osztályok képviselői felszólalásunkra minden erejükkel odatörekedtek, hogy ezen nagy feladatot végrehajtsák, amelyet véglegesen törvényhozási uton a jövő duma fog megoldani.

A midőn a dumát feloszlattuk, újból kijelentjük, hogy rendületlenül elhatározásunk ezen intézmény fentartása és ezen elhatározásunkkal kapcsolatosan az új dumát a szenátushoz intézendő ukázzal 1907. március 5-ére hívjuk egybe. Rendületlenül bizalommal az isteni előrelátás és az orosz nép jogérzése iránt elvárjuk az új dumától, hogy megfelel várakozásainknak és hogy az új életre ébredő Oroszország szükségleteinek megfelelő törvényhozási testület lesz.

Oroszország hű fia! A cár mintegy atya fiait, arra szólít fel benneteket, hogy csoportosuljanak köréje a szent haza új életrevaló ébresztése céljából. Számítunk arra, hogy eszes és tetterős férfiak fognak megjelenni és hogy buzgó munkájukból Oroszország dicsősége fog kisarjadni.

Miklós.

London, július 23. Pétervárról jelentik: Mindenki meg van róla győződve, hogy a helyzet türethetetlen és hogy a mostani általános zavarnak csak polgárháboru lehet a következménye.

A birodalmi дума föloszlásának híre úgy hatott, mint villámcsapás a derült égből. Már tegnap az összes pályaudvarokat és vasutvonalakat katonaság szállta meg. Pétervárott el vannak rá készülve, hogy a vasuti posta és táviró szolgálatot a legrövidebb idő múlva tel fogják függeszteni, még ha nem is törne ki a ki a forradalom.

A kormány el van készülve a népfelkelésre, mert már tegnap erős katonai csapatokat állított föl az összes nagy és kisközségek előtt.

A birodalmi дума tagjai tegnap titkos ülést tartottak, melyen elhatározták, hogy nemzetgyűléssé alakulnak, a cárt megfosztják trónjától és ideiglenes kormányt neveznek ki.

Pánik az udvarnál.

Páris, jul. 23. Pétervárról, jelentik: Péterhoiban a cári udvarnál igen nagy a rémület s ennek tulajdonítható a cárnak a birodalmi дума ellen irányuló döntése. Mult pénketen újabb katonai összeesküvést fedeztek föl, a mely közvetlenül a cár ellen irányult. A kronstadti szárazföldi és tengerész katonák elhatározták, hogy a péterhoffi cári palotát megtámadják, ha kell, bombázzák és meggyújtják. Ily módon akarták az összeesküvők a cár személyét akár

élve akár halva hatalmukba keríteni. A cár az összeesküvés következtében nem látogatta meg az Suranjetó spanyol hadihajót, a mely látogatásban van Kronstadtbba. A spanyol tisztek este hét óráig parádés egyenruhában várták a cár látogatását, a míg végre értésükre adták, hogy a látogatás elmarad.

A katonaság.

London, július 23. A „Daily Mail” jelelenti Pétervárról: Mindenkinél az volt a meggyőződése, hogy a helyzet elviselhetetlen, hogy ez így tovább nem mehet: ezzel a helyzettel szemben még a nyílt forradalmat is megváltásnak éreznék. A forradalmi mozgalom hullámai mindenfelé dagadoztak, mindenfelé tervezett vagy már végrehajtott progomokból szülő hírek hallatszottak, gyilkosságok és gyújtogatások voltak napirenden az egész birodalomban, az ipar megbénult és Oroszország gazdasági tönk szélére jutott.

A főkérdés most az, hogy a hadsereg most megbízhatóan fog-e mutatkozni? Erre nézve a vélemények nagyon eltérnek. A Daily Mail azt jelelenti orosz katonai körökből, hogy az előfordult zavarok ellenére feltétlenül biznak a hadseregnek a cárhoz való ragaszkodásához, bár — mint egy magasrangú tábornok mondja — nagyon veszedelmesek az ujoncok, kik teljesen radikális eszmékkel vannak elterve. De ha már ki kellett törnie a konfliktusnak, akkor jobb most, mint később.

Merénylet Pobjedonoscev ellen.

Pétervár, július 23. A „Brsevija Vjedomosti” szerint merényletet követtek el Pobjedonoscev ellen. Iróasztala alatt felrobbant egy bomba, mialatt Pobjedonoscev még a másik szobában volt. Sértetlen maradt, de az ijedtség következtében ágyban fekszik.

UJDONSÁGOK.

† Békésy János temetése.

Megható módon nyilvánult az élte delén elhunyt derék tanító iránt a részvét a vasárnap délutáni végtisztességen.

A Bethlen-utcai gyászház zsufolásig megtelt, sőt nagyon sokan az utcára szorultak ki. Jelen voltak: Fetser Antal felsz. püspök, Laurán Ágoston nagyprépost, dr. Karácsonyi János kanonok, a Népnevelési egyesület Sipos Orbán, a főreálisk. tanári testület Stauber József, a községi tanítók és tanítónők Réz Mihály-, az ipariskola Szüts Izsó-, a róm. kath. tanítók Stark Gyula-, a róm. kath. férfitanító képző tant. Heiling József vezetésében. Továbbá: Mayer Antal püsp. titkár, Kledorfer Lambert, Papp Imre, Papp Károly, Nagy Arpád, Lakos Lajos, Oláry J., Balázsovits Jenő stb.

A temetést dr. Vucskics Gyula plébános végezte segédlettel.

A szertartás végén a gyászház udvarán Számborovszky Rezső, róm. kath. népisk. tanító a következő beszédet tartotta:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Az okot az okozat — a születést a halál követi. Mégis nem küzdhetjük le magunkban a nyomasztó érzést, midőn Békésy János kartársamban egy oly munkás férfi hagyta itt társadalmunkat, kinek áldásos tevékenységére még nagyon számítottunk.

Az evolúció doktrínája ellen kellene kifakadnunk, midőn azt látjuk, hogy a halál a kenyérkereső apát elragadja az apró gyermekektől, ha nem volna élőhitünk, mely megnyugszik az isteni Gondviselés bölcsességében. Így azonban Jóbbal mondjuk: *Legyen az Ur akarat!* De ez nem zárja ki, hogy az elhunyt derék férfitól, mielőtt utolsó utjára ki-

sérnök néhány szóban kartársaim nevében bucsut vegyünk.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség! Az elhunyt táradhatlan tanfériu, az önzetlen kartárs 34 évig tanítá városunk polgárainak gyermekeit. Működésében a nagy Pestalozzi pedagógiája s Overberg vallásossága irányította Élni az iskolának s küzdeni a szerető család boldogságáért — volt jelszava. A nap legnagyobb részében tanítással foglalkozott s igen sok éjjelt íróasztala mellett töltött; mert több egyesület s különösen a Bihar megyei Népművelési Egyesület s a Nagyváradi vidéki róm. kath. Tanítóegyletben, mint pénztáros, fontos missziót teljesített.

Mélyen megrendülve állunk ravatala előtt mindnyájan: a tanfériu, ki az őszinte kollégát, a tanítványt, ki a jó tanítót, a hű barát, az ismerős, ki a társadalmi férfit, az előljárót, ki a pontos és lelkiismeretes tisztviselőt, a szülő, ki gyermekének kitűnő-nevelőjét és oktatóját vesztette el benne. Mindannyiunkra esapás e kiváló polgár elhunytja; de mi a mi veszteségünk, mi a mi bánatunk: a mélyen súlytott özvegy és hat árva veszteségéhez és bánatához! Nem teszünk kísérletet az önfeláldozó hitvest és a gondos rokonokat vigasztalni: Szerezzon némi enyhületet ezen nagyérdemű gyászoló közönség igaz részvéte, mellyel e megható ravatalt körülveszi.

Isten veled kedves kartársunk! Pihenj háboríthatlanul. Mi tanítók, könnyező szemekkel veszünk tőled bucsút, mert benned a kartársak egyik legjobbját veszítettük el. Emléked élni fog szívünkben s érdemeidet iskolád nagylelkű fentatója és városunk lelkes közönsége a te folytatásaidban fogja megjutalmazni.

Aldás emlékedet!

A koporsót szebbnél-szebb koszoruk borították a következő feliratokkal:

A viszont látásra — Szerető nő, gyermekeid és sógoraid.

Kedves Jani bácsinak — Irma és Sándor.

A legjobb barátoknak — Bérczy János és családja.

Utolsó üdvözlétül — Jetta és Ilonka.

Szereteit tanárának — A gör. kath. tanképző III. é. növendékei.

Buzgó tisztviselőjének — A Bihar megyei Népművelési egyesület.

Békési Jánosnak tisztelete jeléül — Az ipariskola tanteszülete.

Kartársi szeretettel — A római katolikus tanítók.

A jó barátoknak — Réz Mihály.

A Makay család — Szeretete jeléül.

Rokoni szeretettel — Fáni néni Irén és Mariska.

Tisztelete jeléül — A Fitt család.

Bodnár János és családja — Tisztelete jeléül.

Cserna István és neje — Rokoni szeretettel.

Stettner István — Tisztelete jeléül.

A diszes temetést Weiszlovits A. és fia temetkezési intézete rendezte.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

*** Rendkívüli városi közgyűlés.** A város villanytelepén szükséges condens-viz csatorna és tisztító medence építése tárgyában Nagyváradi város törvényhatósága legutóbbi közgyűlése akként határozott, hogy a munkálatokra beérkező ajánlatok felett nem a villamos felügyelő bizottság, hanem a város törvényhatósága határozzon, tekintettel arra, hogy nagy összeg, mintegy 24000 korona van szóban. Az ajánlatok már beérkeztek s így a polgármester-helyettes holnap, szerdán délelőttre rendkívüli közgyűlést hívott össze, amelyen az ajánlatok

felett döntenek. A városi tanács a beérkező ajánlatok közül a legelőnyösebbet, az Incze Lajos és társa cég ajánlatát javasolja elfogadásra. A rendkívüli közgyűlésre a következő meghívót bocsátotta ki a polgármester-helyettes.

Valamennyi Bizottsági Tag Uruak! Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága folyó évi július hó 12-én tartott közgyűlésén 2358009 kgy. sz. a hozott határozatával a villamosmű telephéneknél condens-vizzel való ellátása érdekében felmerült munkálatokra kiírt árlejtés eredménye felett való határozat hozata céljából a folyó évi július hó 25-ikén (szerdán) délelőtt 11 órakor rendkívüli közgyűlés összehívását rendelem el. Erre a közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom. Nagyváradi, 1906. július hó 21-én. A polgármester helyett: *Bordé Ferenc*, főjegyző.

*** Évzáró a hadapródiskolában.** A nagyváradi honvédhadapródiskolában befejezték a tanévet. Vasárnap reggel volt az intézet kápolnájában az évzáró ünnepélyes Te Deum. Pár nap alatt üres lesz az iskola épülete. Az I. és II.-od évesek vasárnap és tegnap már hazatávoztak a nagy vakációra, az ország minden részébe, a III.-ad évesek terepfelvétele mennek Szilágymegyébe és Kolosra, Koloskarára, ahol tanáraik vezetése alatt végzik a terepfelvétele és térképezés nehéz munkáját. A IV.-ed évesek, akik augusztusban végleg bucsut mondanak az intézetnek, tanulmányutra mennek Fiuméba, Triesztbe és Pólába s augusztus 18-ra érkeznek haza, amikor a felavatás lesz s felöltik a hadapród ruha helyett a tiszthelyettesi uniformist.

*** A földművelésügyi miniszter ajánlása.** Tegnap a földművelésügyi miniszter leiratilag értesítette az alispánt, hogy a Magyar Gazdaszövetség felterjesztésére a mezőgazdaságoknak 1000 kötet könyvet adományozott. Egyszerűsített utasította az adóhivatalt, hogy a kör részére 20 koronát fizessen ki könyvszekrény beszerzésére.

*** Főispáni vizsgálat.** Tíz napi megszokással tegnap ismét megkezdte a hivatalvizsgálatot *Glatz* Antal főispán a vármegyén. Ezuttal az árvaszéki előadók munkálatait vizsgálta felül, még pedig igen kedvező eredményel, amennyiben restanciát egyáltalán nem talált, ami fölött nyomban meglegedését is nyilvánította. Ma a megyei tisztviselőt fogja megvizsgálni a főispán, melynek megtörtével egyuttal a központban is befejeződik a hivatalvizsgálat.

*** Új ügyvédek.** A nagyváradi ügyvédi kamara közli, hogy dr. Magyar Jánost Berettyóújfalun, dr. Jakab Ernő Erőmhályfalva, dr. Halász Lajost és dr. Faragó Jánost Nagyváradi székhellyel az ügyvédek névjegyzékébe folytatónak felvette. Ugyancsak közli azt is, hogy Révész Jakabot sajátjére az ügyvédek névjegyzékéből törölte.

*** A vámpanama utójátéka.** Pár héttel ezelőtt érkezett le Nagyváradi városához a közigazgatási bíróság döntése, amely szerint Beczkay Artur volt vámpanama elbocsátásától mostanig fizetésének egyharmadrészét ki kell fizetni. Tegnapelőtt egy újabb döntés érkezett a közigazgatási bíróságtól a városhoz. Ennek idején több szabálytalanság miatt *Horváth* János vámpanama szintén elbocsátotta állásából a polgármester, a szabályrendelet azon rendelkezése alapján, hogy a vámpanama a polgármester minden indoklás nélkül elbocsáthatja állásából. *Horváth* azonban ezen intézkedését a polgármesternek megfelelően, de a törvényhatóság a szabályrendelet világos intézkedésével szemben nem vette tárgyalás alá a felelősséget. A közigazgatási bíróság azon ala-

pon ítélte meg az egyharmad fizetést, mert az elbocsátás nem volt véglegesen elintézve. Most a városnak majdnem öt évre visszamenőleg kell az egyharmad fizetést kifizetni, ami néhány ezer koronára megy. A vámpanamából kifolyólag tehát tetemes károsodás éri a várost azon a címen is, hogy a miniszteri jóváhagyással ellátott szabályrendeletet be akarja tartani. Hát mit ér akkor a szabályrendelet.

*** A villamos telep új gépe.** Nagyváradi városa a villamos telep részére egy újabb 900 lóerejű gépet s ehhez való felszerelést rendelt a Ganz-cégtől. A törvényhatóság ezen határozata ellen egy másik ajánlattevő, az Egyesült Villamosági Részvénytársaság felelősséget adott be. A belügyminiszter a felelősséget elutasítása mellett a közgyűlés határozatát jóváhagyta, akként a megrendelt gép 173,826 kor. költségét egy 190.000 koronás kölcsönből fedezze a város. Kiemeli a miniszter, hogy még abban az esetben is a Ganz-gyár ajánlatát kellett volna a városnak elfogadni, ha valamivel drágább lenne, mert az üzem menete jobban van biztosítva, ha a gépek egy gyárból kerülnek ki.

*** A katona, mint rabló?** Egyik pénzügyigazgatósági hivatalnok lakásán történt az alábbi eset.

A hivatalnok családjával minden gyanu nélkül tért pihenni tegnap este. Mikor lefeküdtek mindnyájan, a szoba tetőzetén léptek hangja volt áthallható. A hivatalnok azonnal felugrott és úgy hiányos öltözékben, revolverrel a kezében az udvarra szalad és fellármázta a már szintén alvó lakókat.

— Rabló van a padláson! Kibálta a hivatalnok és hogy meg ne szökhesék a rabló a padlásajtótól a létrát elfordította. Összesereglett az udvar egész férfi népe, botokkal, revolverekkel, a női személyzet lámpával, hogy jobban lehessen látni a férfiaknak.

Minekutánna mindnyájan együtt voltak, azon tanakodtak, hogy ki menjen fel megfogni a rablót, mert mindnyájan igen bátrak voltak, e bátorságukon csapán egy cseléd tett tul, aki összegubbaszkodva reszkett a félelemtől, szembe a padlás ajtóval és folyton bizonyította, hogy ott nincs senki.

Végre is megállapodtak abban, hogy ketten mennek fel egyszerre, hogyha az egyik elesik, a másik azonnal felfoghassa. Feljutottak ők ketten a padlás ajtóig, ahol a merészebbik azt kérdezte reszkető hangon;

— Van ott valaki?

A padlás mélyéből ezután egy hang felelt, hogy:

— Nincs!

— Ugye mondtam, hogy nincs ott senki, felelte örvendezve a cseléd.

Már majdnem elhitték, hogy tényleg nincs ott senki, mikor a padlásajtónál megjelent egy bátor katona és igen kemény hangon kiáltotta:

— Eltakarodjatok innen, mert mindjárt nagy baj lesz!

A két revolveres hős a létráról csaknem lerepült és egyenesen a lakásra futottak. Az összesereglett lakók szintén futásban kerestek menekülést. A katona látva, hogy nincs veszély, szép kényelmesen lesétált a létrán és aztán a cselédnek magyarázta, hogy milyen jó katonának lenni és azzal hangos harota közben eltávozott. A megrémült lakók pedig becsukott ajtóik mögött megkönnyebbülve nézték a hős katona távozását.

*** Fürdőélet Bihar-Füreden.** A meleg idő beállitával megélnék Bihar megye kiváló klimatikus gyógyhelye: Bihar-Füred. A tulajdonos: dr. *Radu* Demeter püspök már napok óta a pompás helyen időzik. Tegnap ismét előkelő, diszes társaság utazott Bihar-Füredre. Így a többek között *Csanády* Arthur altábornagy nejevel, dr. *Karsch* Lollion kanonok, dr. *Vucskics* Gyula plébános, *Kovács* Gyula hadapród iskolai egyházi tanár, *Kacsvinszky* Andorné urnő, *Hegedüs* János képezdei igazgató nejevel *Kassáról*, *Margittay* József kir. tanácsos, képezdei igazgató Csáktornayról utaztak ki Bihar-Füredre.

*** A villamos vasut teherforgalma.** A nagyvárad villamos vasut a személyszállítás mellett üzemét a teherforgalomra is berendezte s az e célra szolgáló vonalait is átalakította villamos vezetékre. A kereskedelmi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a villamos vasut teherforgalomra szánt vonalainak műtanrendőri bejárását július hó 31-ére tűzte ki, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség vezetése alatt. Felhívja a várost, hogy a bejárás magát képviseltesse.

*** Egy csecsemő sorsa.** Tegnap délelőtt kérelemmel járt Jakobovits Szimonné a városházán, hogy egy csecsemőt vegyenek fel a gyermekmenhelybe. Előadta, hogy tegnapelőtt beállított hozzá egy paraszt asszony és azt mondta, hogy tovább nem tartja a gyermeket, mert nem fizetnek érte és se szó, se beszéd, sarkon fordult s a kis babát ott hagyta. Mivel pedig ő nem hajlandó a babával bajlódni, kéri a gyermeknek a menhelybe való felvételét. Mivel a gyermeknek sem az atyját, sem az édesanyját nem tudták megnevezni, nyomozás végett az ügy Kemény rendőrbiztosnak lett kiadva. A nyomozás nehézségeibe ütközik, mert a gyermek születésének ideje Buffalo Váradon létével esik össze.

*** Aki a villamossal fut versenyt.** Csaknem életével fizette meg vasárnap délután egy kerékpáros gondatlanságát. A hírhedt 14-es számú villamoskocsival futott versenyt a merész vállalkozó, kinek nevét ez ideig nem sikerült megtudni, a zsidókorház előtt egy idős ember jött vele szembe, aki a villamostól és a rohanó kerékpártól megijedt és oldalt ugorva a kerékpárost elütötte. A kerékpáros éppen a kocsi pereme alá esett és a következő percben rögtön beáll a katasztrófa, ha a kocsi meg nem áll. A megijedt ficsur felugrott és a kerékpáron örült gyorsasággal száguldott a Nagypiac felé egy lovasrendőrtől üzetve. A rendőrség nyomoz ez ügyben és ha sikerül megtudni a kerékpáros nevét, szigorú büntetésben fogja részesíteni.

*** A Nagyvárad Hitelbank Takarékos és Segélyszövetkezet** első évtársulata lejárt, melyre a kifizetések megkezdődtek. Az eredmény igen szép, amennyiben ez a szövetkezet tagjai megelégedésre magasabb osztályt fizetett: üzletrészenként 2 korona 36 fillért. Egyben megnyílt a 4-ik évtársulat, melynek jegyzésére már is élénk érdeklődés mutatkozik a közönség körében.

*** Életunt csizmadia.** Sarkadi tudósítónk egy öngyilkosságról ad hírt. Bende Ferenc odaváló csizmadiamester tegnap délelőtt a lábszijjal felakasztotta magát. Tetteinek okául, hátra hagyott levele szerint életuntságot hoz fel.

*** Idill a villamoson.** A mi csilingelő villamosunk nemcsak elgázolásokat, vagy kisiklásokat beszélget magáról, hanem megenged olykor-olykor egy kis pletykát is, mely rendszeren a szerelemről szól. Es ezeknek a pletykáknak megvan az a jó tulajdonságuk, hogy rendszeren igazak. Poros utcákon, vagy lukacsos aszfaltokon robbog a villamos ki Váradvelence felé. A délutáni órákban a 14-es kocsin egy fiatal ember szokott száguldozni. Talán kedvtelésből, vagy valami célja van, de a kocsizás nap nap után ismétlődött. Ha türes volt a kocsi, vagy ha zsufozásig megtelt, a fiatal ember sohasem hiányzott. A fiatal ember szöke volt és csinos. Néhány napig tartott ez az egyedüllét és a csinos fiatal embernek — kinek különben szende asszonyka szokta odahaza a feleségi csókot adni — egy csinos barna leányka utazgató társa akadt. Es a sűrű utazgatások most már párosan folytak. Tudvalevő pedig, hogy a villamoson az ismeretség nincs kizárva és legkevésbé volt a jelen esetben.

Az utazgatásnak a vége az lett, hogy vége lett. Es most már gyalogosan, de megint csak párosan sétáltak a Kolozsvári-utcán. Egy szó mint száz fölig szerelmesek lettek egymásba és aztán a leány takarékpénztári könyve eltűnt hazulról és a folytatása a m. kir. államvasutak nagyvárad indóházánál következik. E folytatást azonban a leány szülei nem akarják és a rendőrség oltalmát keres-

ték. A rendőrség pedig azóta éber figyelemmel van a villamos párokra és várják az indulást, amely a pályaudvaron keresztül most már lehetetlen. Ezek után pedig, hogy hol fog következni a folytatás, azt csak az ifjak tudják.

*** Hirtelen halál.** Az alkohol tulságos élvezetének ismét emberélet esett áldozatul. Kalacska községében Fodor Tótyer parasztgazda vasárnap délután hazament és lakásának ajtajában összerogyott s meghalt. A megejtett vizsgálat szívzselhűdést állapított meg a halál okául.

IRODALOM.

A Magyar Szemle (szerkeszti Szemere György) XVIII. évfolyamának 29. száma izléses külsővel s a következő tartalmas és figyelemreméltó közleményekkel jelent meg:

Marcus, Rembrandt — Egy firenzei asszony levelei a XV. századból — Kosztolányi Dezső, A hidon — Progenies Hevae, Szabina álma — Palágyi Lajos, Ejjel a hajón — Kort-sák Jenő, Szerelmem — Regény: Handell Mazzetti Enrica, Jesse és Mária (25 tolyt. Ford. Auer István) — Marcus A hétről (Kürthy György rajzai) — Irodalom: K. D. Palágyi Lajos költeményei — Surányi Ernő költeményei — Képzőművészet: Tábori Kornél, Repin, az oroszok Munkácsyja — Színház: Guthi-Barna, Az éjjeli ügyész — A szerkesztő üzenetei, Hirdetések.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 15.

TANÜGY.

Tanítói pályázat. A nagyvárad latin szertartású püspökség a Nagyrábé község mellett fekvő *Pernyes* pusztáján szervezett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. A pályázati kérvények augusztus 20-ig a püspökségi jószágigazgatósághoz adandók be. A pályázat részletes feltételeit a hivatalos katolikus tanügyi szaklap közli.

EGYESÜLETEK.

Uj katolikus olvasókör. A vaskuti katolikus olvasókör alapszabályait a miniszter jóváhagyta.

MULATSÁG.

A réti ifjak mulatsága. Mint jeleztük, a réti ifjak kört alakítottak maguknak és annak javára vasárnap este mulatságot rendeztek a Karger féle vendéglőben. Megrögzött kargeristák állítása szerint az idej mulatságok közt a réti ifjak mulatsága sikerült legjobban. A mulatság este nyolc órakor kezdődött és az ifjuság csak a késő reggeli órákban fejezte be. A fényesen sikerült mulatságon részt vett a ugszólván a réti közönség színe java. Fesztelen jókedv pajzán hangulat jellemezte az estét. Bebe Kacsi zenéje mellett, és a kiváló rendezői figyelem mellett jól találta mindenki magát. Hogy a mulatság jól sikerült anyagilag is, bizonyítja az hogy 140 korona tiszta haszonnal zárták le az est bevételeit. Az elért fényes érkelesi siker arra indította az ifjakat, hogy legközelebb megint fognak rendezni mulatságot és pedig valószínűleg már a saját helyiségükben.

A mulatságon megjelentek közül a következőket sikerült feljegyeznünk.

Asszonyok: Özv. Toldi Gyuláné, özv. Moldován Istvánné, Meleg Ferencné, Szücs Istvánné, Csiger Imréné, Kiss Józsefné, Szilágyi Lajosné, Ruz Péterné, Mezey Lászlóné, Hajnal Árpádné, Okos Lajosné, Jakab Jánosné, Nemes Lajosné, özv. Szabó Károlyné, Barbu Jánosné, Schönberger N.-né, Szilágyi Imréné, Szegedi Józsefné, Grósz Már-

tonné, Frischmann Lajosné, Haberland Ferencné, Huszti Mihályné, Gyarmathy Józsefné, Horváth Jánosné, Fodor Mártonné, Korbita Károlyné, özv. Kelepecz N.-né, özv. Gyulay Jánosné, Weisz N.-né Szondy Sándorné.

Leányok: Szilágyi Jolánka, Toldi Vilma, Moldován Erzsike, Birostyák Rózsika, Szücs Neli, Csiger Etelka, Kiss Jolánka, Sumán Mariska, Kelepecz Lujzika, Kovács Mariska, Horváth nővérek (Simánd), Hönigberger Heléna, Lustyák nővérek, Álmosdi nővérek, Ruz Vilma, Koza Erzsike, Roth nővérek, Garay Ilonka, Korbita Vilma, Jakab Margit, Schönberger Annuska, Barbu Mariska, Keresztesy nővérek, Gyulay Margit, Máté Mariska, Muth Veronka, Keresztesy Rózsika, Hajnal Marika, Reich Rózsika, Gümö Mariska, Okos Irénke, Tóth Vilma, Plander Mariska, Papp Ilonka, Nemes nővérek, Papp Juliska, Szilágyi Zsófia, Papp nővérek, Szegedy Pirozka, Horváth Irma, Grósz nővérek, Szondi Juliska, Frischmann Mariska, Fodor Mariska.

A mulatság bevételeit felülfizetések is gyarapították. A felülfizetők névsorát az alábbiakban adjuk:

Hann Lajos, Horváth nővérek 6—6 K, Grócz Béla, Hlatky Endre, Grósz Sándor 5—5 K, Lopussny Gyula, Rozinger Márton 4—4 K, Garay Kálmán 3 K, Hönigberger Lajos, Karger Sándor 2—2 K, Kiss József, Papp János 1 K 50 f, Virágh Ferenc, Csiger Imre, Horváth Vilma 1—1 K, Boros Sándor, Kállay János, Országh András 80—80 f, özv. Toldi Gyuláné, Dénes Ferenc Koza Mihályné, Korbita Károly 50—50 f, N. N. 20 fill., kiknek ez uton mond hálás köszönetet a rendezőség.

KÖZGAZDASÁG.

Felhívás.

A nmlgu. m. kir. földmívelésügyi Minisztérium 60168/II. I. 1906. számú felhívása folytán felhívom mindazon tenyésztőket, kiknek a birtokában három és felévet betöltött, de a nyolcadik évet meg nem haladott kora menő van és azt eladni óhajtják, hogy ebbeli szándékukat annak kitüntetésével, hogy menő mely vármegyében, mely városban, községben vagy pusztán áll, továbbá az eladási árát is (1 koronás bélyeggel ellátott beadványban) legkésőbb f. évi augusztus 10 ig nmlgu. m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz jelentsék be.

Az eladandó ménnek a bejelentés mérvéhez és a bejelentők lakhelyéhez képest úgy mint a mult évben, ismét egyes központokon fognak bizottságilag megsejleltetni s a vételár tekintetében létrejött egyezkedés után azonnal megvásároltatni és átvétetni. 165 centiméternél alacsonyabb ménnek, — tekintettel a méntelepeken már meglévő anyagra, — nem vásároltatnak, kivéve ha az egyed kitűnő minősége a megszerzést kívánatossá teszi. A megvásárolt ménnek vételára azon m. kir. adóhivataloknál fog kifizettetni, melyet az eladó a vásárlás alkalmával megjelöl.

Nagyvárad, 1906. jul. 21.

Olasz Elemér,

Biharvm. löteny. biz. elnöke.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

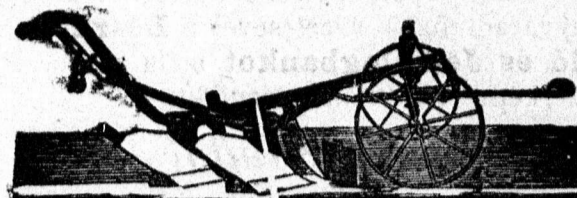
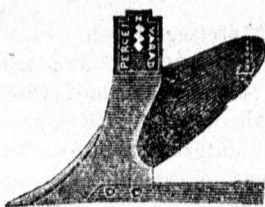
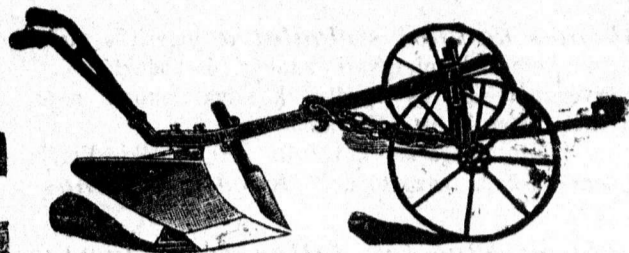
Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

PERGE és ROZSLAY gazdasági gép- és ekegyára

utóda

Gyár: Lukács György-u.

Nagyváradon.

Raktár: Nagyvásár-tér.

Mindennemű talajviszonyoknak megfelelő ekéket és egyéb talaj-
 művelő eszközöket készít a legjobb minőségben.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

kézmű és női divatáruraktár Nagyvárad, Olaszi, Fő-u. Bazár épület

Nagyvárad egyik legnagyobb áruháza.

Óriási mennyiségben érkeztek meg sima és mintázott **GRENADINOK** ruhákra. Remek **CSIPKE SZÖVETEK** ugyszinte szép Madaira himzett csipkeszövetek blousokra. Továbbá himzett batist és vászonruhák. Valansen, tüll és vászoncsipkék és betétek.
Az amerikai áruház árai utólérhetetlenek.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállító

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tancnc internátus 24 belakó, 18 bejáró tanonc.

Készítünk kizárólag kézimunkával a legfinomabb

Férfi-, női és gyermek-

cipőket, csizmákat

s legtartósabb kivitelben
 . . . francia, angol és
 amerikai szabás sze-
 rint s ezeket:

eredeti gyári szabott áron

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban (volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási üzletünkben árusítjuk.**

Különleges lábbelik katonatisztek, gazdászok, vasúti és postatisztek, csendőrök és pénzügyőrök részére.

Uj biztostositó intézet NAGYVÁRADON.

A »Gazdák Biztosító Szövetkezete« Nagyváradon vezérképviselőlet létesített s a nagyváradai üzlet vezetésével a **Leszámitoló és Jelzálogbankot** bizta meg. A vezérképviselőlet titkári teendőit

Kenyeres Sándor

az ismert biztostító szakember látja el.

A »Gazdák Biztosító Szövetkezete« felöleli a **tűz-, jég- és életbiztosítások** összes formáit, kiválóan előnyös s jutányos díjtételeit készséggel bemutatja a

Nagyvárad Vezérképviselőség
Leszámitoló és Jelzálogbank r. t.

Tisztességes és jellemes urak előnyös felkérések mellett kerestetnek.

Házhelyeknek,

villáknak, gyártelepeknek alkalmas hely a vasút-állomás mellett eladó. Értekezhetni lehet: **WILGECZ JÓZSEFNÉL** ugyanott.

Eladó bor.

5 hectoliter
kitünő vörös és
ugyanannyi **fehér bor**
jutányos áron eladó.

Bővebbet a »Tiszántul« kiadó-hivatalában.

Javitó vizsgálatok.

A Nagyvárad Középiskolai Internátus helyiségeiben a szünidei folyamán a javító-vizsgálatra utasított és pótlóvizsgálatra engedélyt nyert tanulók és érettségizők részére július 15-től kezdve

szünidei tanfolyamot

létesíttem, a melyen a jelentkezett tanulók középiskolai tanárjelöltek vezetése alatt kellő előkészítésben részesülnek. Az előkészítés célja nem csupán az hogy sikeres javító és pótló vizsgálatra elkészítsen, hanem az is, hogy a gyenge előképzettségű tanuló további tanulmányaihoz szilárd alapot nyerjen. Fürdőre utazó vagy vidéken lakó szülők fiaikat teljes ellátásra is elhelyezhetik. Szigorú és mélyreható felügyelet; egészséges kerti lakás, naponkénti otthoni fürdés, testmozgás egyéb foglalkoztatás. Értekezhetni naponként d. e. 9—12-ig Nagyvárad, 1906. június hó.

Dénes Pál,

intézettulajdonos és igazgató.

1686 b

Nagyvárad, (Tisza Kálmán-tér 9. sz)

Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok.

A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek érettségi bizonyítványa *egy évi önkéntes katonai szolgálatra* jogosít s melynek eddig végzett 583 növendéke elsőrendű kereskedelmi, gyári, bankári és pénztári cégeknek posta-, távirtdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényhatósági- és egyéb közvivalokban nyert kiváló alkalmazást. 1906 szeptember hó 1-én nyitja meg 19-ik évfolyamát.

Az intézetet 1905—906-ik tanévben, 136 tanuló látogatta, közöttük 70 vidéki. Vidéki tanulóknak jó családoknál való elhelyezése ügyben az iskola igazgatója, dr. Kováts S. János ur legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1906—907-ik iskolai évre a beiratások folyó évi július és augusztus hónapokban vasárnap és ünnep napok kivételével naponta d. e. 10—12 óráig

Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztatónk« ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskolaépületben. Deák Ferenc-utca 3. szám.) azonnal megküld.

Nagyvárad, 1906 június hóban.

Reismann Mór,

a fenntartó-testület elnöke.

Dr. Hoványi Géza,

iskolabizottsági elnök.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 34 watt fogyasztóközönséget, hogy izzólámpa ára darabonként 72 fillér, ha nyalos (matt), színes fényképesz lámpák és mindegyik izzólámpa különlegességek ugyancsak kártyán áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyáként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók a városos mű igazgatósága hivatalja

→ **villamosvilágítási** ←

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett **Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.**

Ugy a 3 %-os **Magyar jelzálog hitelbank** nyere-mény kötvényeinek konvertálására, valamint a nem konvertált kötvények helyett kibocsátandó új sorsjegyekre előjegyzést *már most elfogadunk.*

Nagyvárad Takarékpénztár r-t.